

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

Epistola Synodi, de rebus quas ipsa statuerat, & de Arij & eorum qui
eandem cum eo tuebantur opinionem abdicatione. Capvt VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

SOCRATIS HISTORIAE

rentur cum his quæ in fidei formula ante proposita, à nobis concessa & probata fuerant. Ista Eusebius Pamphilus ad Cæsaream, quod est oppidum Palæstinæ, misit.

Epistola Synodi, de rebus quas ipsa statuerat, & de Arii & eorum qui eandem cum eo tuebantur opinionem abdicatione.

CAPVT VI.

Ipsum verò Concilium, communi consensu ad ecclesiam Alexandrinam, & ad Aegypti, Lybiæ, & Pentapolis incolas, hæc quæ sequuntur, conscripsit.

Sanctæ eximiaq; Dei gratia Ecclesiæ Alexandrinæ, & dilectis fratribus Aegyptum, Libyam, & Pentapolim incolentibus, Episcopi Nicææ coacti, & ad amplum, sanctumq; concilium conuocati in Domino Salutem.

Quoniam Dei gratia, & mandato sanctissimi Imperatoris Constantini, qui nos ex variis ciuitatibus & provinciis in vnum congregauit, magnum & sanctum Concilium Nicænum coactum est, necessarium videtur, vt à toto sacro concilio litteræ ad vos mittantur, ex quibus possitis intelligere, cum ea quæ in controuersiam adducta, & exquisitè disceptata sunt, tum quæ decreta, & constabillata. Primum impia & peruersa dogmata, Arii, eorumq; qui eius sectam sequuntur, coram sanctissimo Imperatore Constantino perquisita sunt: vnde placuit Concilio communibus suffragiis anathema denuntiare eius nefariæ opinioni, & verbis sententiisque execrabilibus, quibus vsus est ad filium Dei blasphemias afficiendum, nimirum eum ex nihilo ortum esse: nec fuisse antequam natus esset: fuisse tempus aliquando, cum non esset: filium Dei libera voluntate & arbitrio, vitij & virtutis capacem esse: creaturam esse: factum esse. Quibus omnibus sanctum Concilium indicit Anathema: imo verò ne pati quidem potest, vt vel impia eius opinio, vel insolens amentia, vel verba plena blasphemiarum ad aures ipsius perueniant. Quinetiam ea, quæ ad istum pertinent, quem exitum sint consecuta, omnino vos vel

audi-

, audiuiſtis, vel ſaltem à nobis audietis, ne nos hominem, qui
 , debitam mercedem ſuæ culpæ acceperit, temere & ſine cau-
 , ſa infectari videamur. Eouſque certe eius prorupit impie-
 , tas, vt Theonam, Marmaricæ Episcopum, & Secūdum Pro-
 , lemāidis, ad exitium ſecum perduceret. Nam eaſdem cum
 , illo pœnas ipſi luebant. Verum cum AEgyptus, non mo-
 , do illa opinionis peruerſitate, nequitia, & blaſphemia, ſed
 , etiam certis hominibus, qui in populo vitam ante illud
 , tempus, pacate & tranquille degente, ſeditionem & diſcor-
 , diam concitare non veriti eſſent, Dei gratia penitus libe-
 , rata eſſet, tamen adhuc pertinax inſcitia tum Melitij, tum
 , eorum, quibus honores eccleſiaſticos detulerat, reſtabat:
 , De qua re quid Concilium decreuerit, Fratres Chariſſimi,
 , ſic habetote. Concilium clemētius aliquanto in Melitium
 , animatum (nam ſi accuratè in eum inquiſitum fuiſſet, ni-
 , hil certè commeruiſſet veniæ) decernit, vt in propria ac ſua
 , ciuitate remaneat, nullamque habeat poteſtatem, vel cui-
 , quam manus imponendi, vel quenquam ad aliquod munus
 , eccleſiaſticum deligendi, vel in aliena regione ciuitatēve
 , eius rei gratia commorandi, ſed vt ſolum dignitatis, & of-
 , ficij nomen retineat: Illi autem, qui ab eo preſbyteri deſi-
 , gnati ſunt, ſimulatque ſanctiore ordinatione confirmati
 , fuerint, hac conditione in Eccleſiæ communionem admit-
 , tantur, nimirum vt Eccleſiaſticæ dignitatis & miniſterij
 , gradum habeant illi quidem: ſed tamen omnibus preſby-
 , teris in ſingulis prouinciis, & eccleſiis verſantibus, qui
 , ſunt ab honoratiſſimo viro & Collega noſtro Alexandro
 , ordinati, ſint omnino inferiores. Quinetiam vt nulla il-
 , lis poteſtas ſit eos miniſtros eccleſiæ deſignandi, qui ipſo-
 , rum probentur arbitrio, neque nominationem penes ſe ha-
 , beant eorum, qui ſint ad Eccleſiæ munera obeunda, deli-
 , gendi, neque quicquam abſq; conſenſu Episcoporum Ca-
 , tholicæ & Apoſtolicæ eccleſiæ, qui ſub ipſo Alexandro ſunt,
 , omnino tranſigant. Hi autem qui Dei gratia, & veſtris pre-
 , cibus adiuti, ad nullum ſchiſma deſlexiſſe comperti ſint, ſed
 , ſe intra Catholicæ & Apoſtolicæ eccleſiæ fines, ab erroris la-
 , be vacuos continuerint, auctoritatem habeant, tū miniſtros
 , ordinandi, tum eos, qui Clero digni fuerint, nominandi, tū
 , deniq; oīa ex lege & inſtituto eccleſiaſtico libere exequēdi.

Quod

SOCRATIS HISTORIAE

Quòd si quispiam forte eorum, qui Ecclesiæ funguntur mu-
 neribus, diem suum obierit, tamen vnus ex illis, qui nuper
 in ecclesiam asciti sunt, modo idoneus videatur, & popu-
 lus illum eligat, episcopusque Alexandriae ei suffragetur,
 atque adeo populi electionem confirmet, in locum succe-
 dat demortui. Atque sit istud aliis quidem omnibus con-
 cessum: de Melitio autem nominatim aliter decisum est, vt
 videlicet cum propter insolentem audaciam, qua antea Ec-
 clesiæ statum perturbauerit, tum propter temeritatem, & mé-
 tis inscitiam, quam palam ostenderit, nulla potestas, autho-
 ritásve ei tribuatur: quippe cum homo is sit, qui eandem
 perturbationem in ecclesiam denuo possit inducere. Atq;
 ista decreta ad Aegyptum, & sanctissimam ecclesiam Ale-
 xandrinam proprie & separatim referuntur. Quod si aliud
 præterea quippiam, dum honoratissimus dominus & Col-
 lega, & frater noster Alexander vna adest, sancitum & sta-
 tutum fuerit, Ipse vtpote qui rebus decisus cum præfuerit,
 tum communicarit, vobis coram accuratius renuntiabit.
 Quod autem ad omnium consensum de sacratissimo festo
 Paschatis celebrando, attinet, scitote, quod vestris precibus
 controuersia de ea re suscepta, prudenter & cõmode sedata
 est: Ita vt omnes fratres, qui orientem incolunt, quiq; Iu-
 daeorum consuetudinem ante in eo festo obseruando imi-
 tari solent, iam Romanos, nos, & omnes vos, qui eundem mo-
 rem, quem nos, in illo recolendo à primis temporibus te-
 nuistis, sunt consentientibus animis in eodem celebrando
 deinceps sedulo secuturi. Quocirca vos cum ex his rebus
 tam prospere gestis, tum ex pace & concordia communiter
 inter omnes constituta, tum denique quod omnes hæreses
 quasi fibræ penitus excisæ sunt, lætitiâ capientes, maiore
 honore, & amore ardentiore Alexandrum Collegam no-
 strum, & vestrum Episcopum complectimini: Qui dum ad-
 erat, nobis permagnæ voluptati fuit, permultumque laboris,
 vt in ea ætate suscepit, quo Ecclesiæ vestræ statum ad tranquil-
 litatem traduceret, Pro nobis omnibus etiam preces ad
 Deum fundite, vt quæ rite constituta & decreta sint, ea ra-
 ta, stabiliaq; permaneant, Dei patris omnipotentis, & Do-
 mini nostri Iesu Christi auxilio, vnâ cum Spiritus sancti
 gratia, cui gloria in secula seculorum, Amen.

Ex hac

Ex hac Concilii epistola planum fit, eos non solum Ario, & eius sectæ fautoribus, verumetiam verbis ipsius peruersæ opinionis anathema denuntiauisse: quin etiam de paschate inter ipsos consensisse: Melitium hæresis cuiusdam principem recepisse quidem, ei que dignitatis episcopalis retinendæ copiam dedisse: potestatem tamen illius muneris exequendi, ut Episcopus solet, prorsus ademisse. Qua de causa arbitrator Melitianos in Aegypto, ad hoc usque tempus ab ecclesia propterea separatos fuisse, quod Concilium omnem Melitio authoritatem abstulit. Intelligendum est præterea Arium, librum de sua ipsius opinione confecisse, quem Thalliam inscripsit. Est autem libri stilus & forma dicendi lasciuior paulo & dissolutior, Sotadeis Cantilenis, ceu carminibus persimilis. Quem librum id temporis Concilium etiam condemnauit. Neque Concilium solum de pace facta, ista scribenda curauit, verumetiam Imperator ipse per literas suas eadem Ecclesiæ Alexandrinæ significauit.

Imperatoris Epistola.

Constantinus Augustus Catholicæ Alexandrinorum Ecclesiæ.

SAluete plurimum fratres Charissimi. Permagnum certe & singulare beneficiû à diuina prouidentia in nos collatum est, quod omni errore liberati, vnam eandemque fidem agnoscamus. Non est profecto diaboli insidiis contra nos intentatis de cætero quicquam loci relictum. Nam quicquid est per fraudem in nos molitus, illud funditus sublatum est: Diffensiones autem animorum, schismata, tumultus illos, & lethalia discordiarum, ut ita dicam, venena, veritatis splendor (iuxta Christi monitum) penitus obruit deleuitque. Vnum igitur Deum omnes, & nomine veneramur, & esse credimus. Ut autem istud Dei admonitione ad exitum perduceretur, magnam episcoporum turbam ad urbem Nicæam accersui: quibus cum ego (qui vnus ex vestrum numero sum, quique eidem obsequio vna vobiscum lubentissime meipsum totum addico) operam dedi, ut veritas diligenter inuestigaretur. Proinde omnia, quæ aut cõ-

trouersæ,

SOCRATIS HISTORIAE

trouersæ aut dissensionis materiam præbere videbatur, ac-
 curate excussa & exagitata sunt. Quanta & quam execrabi-
 lia probra (O bone Deus, sis nobis clemens & misericors)
 nonnulli in venerandum nostrum seruatorem, in spem, & vi-
 tam nostram scelerate nefarieque iecerunt, & scripturis di-
 uinitus inspiratis, fideique sacrosanctæ contraria, non mo-
 do impudenter effutiuerunt, sed se ita credere palam con-
 fessi sunt? Nam cum amplius treceti episcopi, viri propter
 animi modestiam, & solertiam admirabiles, vnâ eandem-
 que fidem (quæ & veritate, & exquisitis legis diuinæ testi-
 moniis vera fides esse confirmatur) constabiliuissent, so-
 lus Arius inuentus est, qui vi ac fraude diabolica victus, ab
 ea penitus descieuit: qui que impia animi impulsione in-
 citatus, hanc erroris labem primum apud vos, deinde apud
 alios sparserit. Quocirca eam, quam omnipotens pater
 nobis tradidit doctrinam amplexemur: ad fratres nostros
 charissimos, à quibus nequam & impudens diaboli mini-
 ster nos segregauit, redeamus: ad commune corpus eccle-
 siæ, & ingenua nostra membra toto pectore, vt dicitur, re-
 uertamur. Istud enim vestra prudentiæ, fidei, & sanctitati
 in primis consentaneum est, vt errore illius, qui se hostem
 veritatis constituerit, penitus depulso, ad Dei gratiam, &
 voluntatem vos denuo recipiatis. Nam quod trecentis e-
 piscopis visum est, non est aliud putandum, quam Dei sen-
 tentiam, præsertim cum in talium, & tam præclarorum virorum
 mentibus facer insideret spiritus, qui illis diuinam volun-
 tatem aperuerit. Quapropter nemo vestrum hesitet, nemo
 moram interponat, sed omnes lubentibus animis ad viam
 veritatis redite, vt simul atque ipse ad vos aduentauero, de-
 bitas gratias Deo, qui omnia lustrat, vna vobiscum agam,
 quod non modo fidem synceram nobis patefecerit, verum
 etiam Charitatem, quæ omnibus optanda erat, benigne lar-
 gitus sit. Deus vos, fratres charissimi, diu seruet incolumes.

Ista Imperator ad populum Alexandrinum perscripsit, pla-
 neque significauit illam de fide decisionem non temere &
 fortuito factam esse, sed permagna diligentia in veritate
 indaganda expendendaque adhibita, concilium eam edi-
 disse, neque quædam oratione explicata esse, alia silentio præ-
 terita, sed quæcunq; ad doctrinam fidei confirmandam dictu
vide-

videbantur necessaria, omnia fuisse in medium adducta, neque inconsulto esse ante definita, quàm accurata inquisitione excussa fuissent: Vsq; adeo, uti omnia, quæ vel controuersia, vel discordiæ materiam suppeditare putabantur, prorsus è medio tollerentur. Verum ut summatim dicam, omnium qui ibi conuenerant voluntatem, Dei voluntatem appellat: nec dubitat, quin tanta episcoporum multitudo, diuino Spiritus sancti afflatu, in eadem mente & sententia consenserit. At Sabinus, qui hæresis Macedonianæ princeps est, dedita opera his refragatur: Imo verò eos, qui Nicææ coacti erant, imperitos & inscios vocat: neque veretur ipsi Eusebio Cæsariensi ignorationis vitium falso obijcere, neque illud secum cogitat, eos qui aderant in Concilio, licet fuissent imperiti (ut ipse prædicat) animis tamè à Deo illustratos, & Spiritus sancti gratia imbutos, nullo modo à veritate aberrare potuisse. Verum audiamus, quid Imperator per alteras literas contra Arii dogmata, & eos, qui opinione cum eo conspirabant, statuerit, atque ad Episcopos populumq; cuiusque loci miserit.

Alia Epistola Constantini.

*Victor Constantinus, Maximus, Augustus,
Episcopis, & populo, S.*

CVM Arius scelestorum & impiorum hominum consuetudinem imitetur, eandem cum illis ignominia & turpitudinis notam merito subire debet. Quemadmodum Porphyrius capitalis pietatis hostis, qui nefarios libros contra religionem Christianam nuper edebat, mercedem dignam laboribus recepit, & eiusmodi quidem, ut apud posteriora secula non ipse solum maximis probris vexatus fuerit, & turpissima infamiae labe aspersus, verum etiam impia eius scripta deleta penitus & extincta: Sic iam visum est, Arium & eius sectatores, Porphyrianos nuncupare, ut quorum secuti sint mores, eorum etiam nomen habent: quinetiam si quod opus ab Ario conscriptum reperitur, illud cremandum esse, uti non modo execrabilis eius doctrina funditus tollatur, sed etiam nullum monumentum eiusdem omnino

omnino

SOCRATIS HISTORIAE

omnino relinquatur ad posteritatem. Illud etiam mandamus, ut si quis librum ab Ario compositum occultasse deprehensus sit, & eum non statim in medium adductum igne combusserit, morte mulctetur. Nam mox ut comprehensus fuerit, plectatur capite. Deus vos seruet incolumes.

Constantinus Augustus Ecclesis, S.

CVM ex florenti & prospero Reip. statu, quanta sit diuinae virtutis erga nos benignitas, compertum habere, istud omnium maxime mihi propositum putavi, ut in sanctissima catholicae ecclesiae multitudine, vna fides, syncera Charitas, & consentiens erga Deum omnipotentem religionis cultus seruaretur. Verum quoniam istud non poterat aliter in loco tuto, firmoque collocari, nisi vel omnes episcopi, vel maxima eorum pars in vnum conuenisset, singulique suum iudicium de rebus ad sacratissimam religionem pertinentibus interposuissent, eam ob causam, cum cætus, quantum fieri poterat, maximus coactus esset, Ipse tanquam vnus è vestrum numero, vna adfui. Neque enim recusabam (ex qua re iam maximam capio lætitiâ) me vobiscum in eo ministerio coniungere. Atque eousque de omnibus rebus accurate quæsitum est, quoad sententia Deo omnium contemplatori grata acceptaque, propter concordiam & animorum consensum, palam pronunciata esset, sic ut nihil quod vel ad discordiâ vel fidei controuersiam spectaret, omnino in posterum reliquum fieret. Ibi cum de sanctissimo festo die Paschatis disceptaretur, communi omnium sententia rectum esse videbatur, ut omnes vbique vno, eodemque die illud celebrarent. Quid enim præstabilius, quidue Augustius esse poterat, quam ut hoc festum, per quod spem immortalitatis nobis ostentatam habemus, vno modo & ratione apud omnes continenter obseruaretur? Ac primum omnium indignum plane videbatur, ut sacratissimum istud festum, Iudæorum ritum, & consuetudinem imitantes, ageremus: qui quidem quoniam suas ipsorum manus detestabili scelere polluerunt, merito, ut scelerosos decet, cæco animorum errore irretiti teuentur. In nostra enim situm est potestate, ut illorum more reiecto, veriore & ma-

& magis sincero instituto (quod quidem vsq; à prima pas-
 sionis die hætenus recolimus) huius festi celebrationem
 ad posterorum seculorum memoriam propagemus. Nihil
 igitur sit nobis commune cum Iudæorum turba, omnium
 odiosa maxime. Aliam enim viam, quam insistamus, à serua-
 tore didicimus. Proponitur namq; sanctissimæ nostræ re-
 ligioni cursus quidam, & legitimus & decorus. Hunc igi-
 tur, consentientibus animis, mordicus tenentes, fratres ho-
 noratissimi, ab illa nefaria Iudæorum opinione nos ipsos
 remoueamus. Est enim reuera absurdissimum, vt illi inso-
 lenter se iactent, nos absque ipsorum disciplinæ subsidio,
 istas res nullo modo posse obseruare. Quid tandem est, de
 quo illi recte sentire queant, qui post necem domino illa-
 tam, post parricidium illud nefandum, ex mentis statu de-
 turbati, non ratione vlla, sed intolerabili animorum impe-
 tu, quocunque insita ipsis & innata insania rapiat, feruntur?
 Hinc etiam existit, quod ne in hac quidem parte veritatem
 perspiciant, quippe præ errore, extra exquisitam temporis
 in hoc festo celebrando obseruationem longissime euaga-
 ti, eodem anno alterum Pascha celebrât. Proinde quid est
 cur istos imitemur, quos graui erroris morbo laborare con-
 stat? Eodem namque anno idem festum denuo recolendo
 renouari non permittemus. Verum, quamuis ista non à me
 fuissent proposita, tamen vestræ solertiæ esset, cum diligen-
 tiam adhibere, tum precibus semper optare, vt nulla de cau-
 sa vestrorum animorum integritatem nequam hominû mo-
 ribus admiscere cogamini. Porro illud etiam facile potest
 intelligi, maximum nefas esse, vt in tanto & tam solèni re-
 ligionis nostræ festo regnet dissensio. Vnum enim liberta-
 tis nostræ diem festum, hoc est, sanctissimæ passionis, Ser-
 uator noster nobis tradidit, vnamq; ecclesiam catholicâ esse
 voluit. Cuius quidem membra, tametsi in multa & varia lo-
 ca dispersa sint, tamen vno spiritu, hoc est, diuina voluntate
 & nutu coalescunt. Vestræ igitur sanctitatis prudentia accu-
 ratè secum consideret, quàm graue, imo verò quàm indeco-
 rum sit, vt iisdem diebus alij ieiuniis vacent, alij agitent cõ-
 uiuiam: ac post dies paschatis, alij in festis & animorum remis-
 sione versentur, alij præscriptis ieiuniis se dedant. Qua-
 propter istud rectius instituendum est, & ad vnâ formam,

SOCRATIS HISTORIAE

æ modum redigendum. Hoc enim (sicut omnes vos satis
 animaduertere existimo) diuina prouidentia vult. Et quo-
 niam istud ita via & ratione gerendum erat, vt nihil nobis
 cum consuetudine parricidarum, & eorum, qui necis domi-
 ni auctores extiterunt, esset cōmune, & modus ille eximius,
 decorusq; esset seruandus, quem omnes ecclesiæ, totius or-
 bis partes, vel ad occidentem, vel ad meridiem, vel ad Sep-
 tentriones incolentes seruant, ac nōnullæ quoq; quæ in lo-
 cis ad Orientem spectantibus habitant, Idcirco omnes in
 præsentia hoc recte se habere arbitrati sunt. Ipseq; etiam in
 me recepi vestram sapientiam facile assensuram, vt quod in
 vrbe Roma, Italia, in Africa, in tota Aegypto, Hispania,
 Gallia & Britānia, in Lybia & vniuersa Græcia, in diocœsi
 Asiatica & Pontica, in Cilicia deniq;, vna & consentiente
 sententia conseruatur, hoc etiam à vobis quoq; lubentibus
 animis approbaretur: illud sedulo reputantibus, non solum
 in locis, quæ modo citauī, maiorem ecclesiarum numerum
 existere, sed etiam sanctissimum institutū esse, vt omnes cō-
 muni consilio id ratum cupiant, quod accurata & recta ra-
 tio postulare videtur, quodq; nihil cum Iudæorū periurio
 habet commercii. Verū vt summam rei breuiter comple-
 ctar, visum est communi omnium iudicio, sacratissimū Pa-
 schatis festum vno eodemq; die celebrandum esse. Neque
 enim in re tā sancta & solenni, vlla dissensio debet existere,
 imo hanc sequi sententiam, cui nullus à fide alienus error,
 nullumve vitium omnino admistum sit, multo maximā ha-
 bet commendationem. Quæ cum ita se habeant, lubentes
 hoc decretum, tanquam donum Dei, & mandatū reuera cœ-
 litus demissum amplexamini. Nam quicquid in sanctis epi-
 scoporum conciliis decernitur, id vniuersum diuinæ volun-
 tati debet attribui. Quamobrem vos, vbi omnibus dilectis
 nostris fratribus, in hoc concilio gestas res, sententiam iam
 decretam, & sanctissimi festi obseruandi modum denuntia-
 ueritis, eadem ipsi approbare, riteque disponere debetis, vt
 simul atq; vestram rectam omnium rerum dispensationem,
 iam pridem à me desideratam, me plane perspicere contige-
 rit, vno eodemque die vobiscum vnā sacrosanctum festum
 recolere possim, & simul omnium causa permagnam animo
 capiam voluptatem: quod quidem fiet, cum intellexero

non

non solum diabolicam crudelitatem per vestra recte facta,
 diuina virtute opem ferente, penitus profligatam esse: ve-
 rum etiam fidem nostram, pace & concordia conciliata, v-
 bique egregie florere. Deus vos fratres charissimi seruet
 incolumes.

Alia Epistola ad Eusebium.

*Victor Constantinus, Maximus, Augustus,
 Eusebio, S.*

QVemadmodum ad hoc vsque tempus, ob impiæ vo-
 luntatis institutum, & grauem tyrannidem seruos Dei
 ac seruatoris persequentem, pro certo cognoui, & mi-
 hi ipsi satis persuasum habeo, omnium ecclesiarum ædificia
 vel negligentia corruisse, vel impèdientis periculi metu mul-
 to minus, quàm debuerant, refecta fuisse, frater charissime,
 sic nunc cum libertas omnibus restituta sit, & Draco ille, Dei
 Opt. Max. prouidentia, nostroque ministerio de communi
 Reip. administratione depulsus, virtutem ac potentiam di-
 uinam omnibus satis cõstare arbitror, & eos, qui vel timore
 vel infidelitate, vel aliis quibusdam peccatis lapsi sunt, cum
 illum, qui reuera Deus est, iam agnoscant, in veram & rectã
 viuendi viam redituros. Quibuscunque igitur ecclesiis, vel
 ipse præsis, vel aliis in locis alii episcopi, presbyteri, & dia-
 cono, quos nosti, præficiantur, omnibus per te admoneantur,
 vt earum ædificia sedulo accurentur: quo vel ea, quæ rema-
 nent, reficiantur, laxioraq; fiant, vel vbi necessitas postula-
 uerit noua de integro extruantur. Quæ verò res ad ædifica-
 tionem necessariò requiruntur, eas quidem cum ipse, tum
 alij, tuo nomine à præfectis, & rectoribus prouinciarum pe-
 tent. His enim per literas à me significatum est, vt omni stu-
 dio & propensione animi ea, quæ fuerint à sanctitate tua præ-
 scripta, subministrant. Deus te frater charissime diu floren-
 tem seruet. Ista de ecclesiis ædificandis ad episcopos cuius-
 que prouinciæ perscripsit Imperator: quæ autem de libris
 sacris parandis separatim ad Eusebium Palæstinæ Cæsareæ
 Episcopum scripserit, ex his literis, quæ sequuntur facile po-
 test intelligi.

¶ Victor

SOCRATIS HISTORIAE

*Victor Constantinus Max. August. Eusebio
Caesarea Episcopo, S.*

CVM in vrbe, quæ nomen suum ex nostro nomine tra-
xit, Dei patris, ac seruatoris nostri prouidentia iuuan-
te, maxima sit hominum multitudo, quæ se sanctissime
Ecclesie adiunxerit, quo omnia, quæ ad religionem perti-
nent, indies in eo loco magis magisque crescant, videtur ad-
modum operæ precium, ut plures ecclesie ibi extruantur.
Proinde tu, quod nostræ voluntati visum est, alacri animo
capesse. Tuæ enim prudentiæ significare consentaneum du-
ximus, ut quinquaginta volumina in membranis parares,
quæ sint tum ad legendum facilia, tum idonea ad vtendum,
tum denique ad portandum, accommodata: eaque à librariis,
qui & scite norint scribere, & eam artem accurate teneant,
describi præcipias. Atque eos libros sacræ scripturæ com-
plectantur, quorum præparationem & vsum ad ecclesiam
erudiendam maxime necessarium esse scis. Literæ vero à no-
stra Clementia ad generalem quæstorem datæ sunt, ut om-
nia, quæ ad istos libros parandos requiruntur, suppeditan-
da curet. Ut autem quam primum hæc descripta volumina
comparentur, tuarum partium erit sedulo prouidere. Ete-
nim duos publicos currus accipiendi, quibus eo conuehan-
tur, ex istarum nostrarum literarum authoritate, tibi ut par-
erat potestatem fecimus. Nam ita illa, quæ concinne descri-
pta sunt maxime, ad nos facillime comportabuntur: & eo
certe facilius commodiusque, si vnus ex ecclesie tuæ diaco-
nis istud munus exequatur. Qui vbi ad nos accesserit, no-
stram benignitatem probe experietur. Deus te frater cha-
rissime seruet incolumem.

Alia Epistola ad Macarium.

*Victor Constantinus, Maximus, August. Maca-
rio Iherosolymorum Episcopo, S.*

Tanta seruatoris nostri erga nos benignitas declarata
est, ut nulla tam accurata dicendi ratio & vis sit, quæ
præsens miraculum pro dignitate explicare posse vi-
deatur. Nam ut insigne illud sanctissimæ illius passionis
moni-

monimentum, quod terræ visceribus iam pridem abditum, tot tamque multis annorum cōuersionibus delituisse, tum illucesceret seruis Dei, cum illi communi omnium hoste deuicto, in libertatem essent vindicati, omnem profecto hominum admirationem longe superat. Etenim si omnes, qui in vniuersi orbis terrarum ambitu sapientes videantur, in vnum locum congregati, aliquid pro rei dignitate dicere aggredierentur, ne minimæ eius parti oratione ex æquo satisfacere possent. Miraculi namque fides, tanto plus vniuersum humanæ rationis & naturæ captum vincit, quanto res cælestes & diuinæ humanis sunt valentiores. Quapropter hoc vnum mihi semper in primis propositum sit ad dicendum, quod sicut vera fides seipsa quotidie nouis miraculis patefacit, sic nostri omnium animi, omni modestia & concordia alacritate, ad sanctas euangelij leges colendas attentiores fieri debent. Præterea illud, quod cuique perspicuum esse arbitror, pro certo tibi cum primis persuasum velimus, hoc nobis præ cæteris rebus omnibus maximè curæ esse, vt locus ille sacer, quem Dei iussu, turpissima simulachrorum mole, tãquam graui quodam onere imposito, purgauimus, quemque & primis mundi temporibus ipsius Dei iudicio sanctum habitum esse, & postea etiam, quia fidem passionis seruatoris tanquam è tenebris in lucem euocarit, multo clariorem suæ sanctitatis significatione dedisse cognouimus, magnifica ædificiorum structura exornetur. Par est igitur, vt tua prudentia, ita opus disponat, & res quasque necessarias proinde accuret, quo non modo sanctuarium templi reliquis omnibus, quæ vbique sunt, pulchritudine antecellat, sed etiam cæteræ eius partes tales sint, vt omnia templa, quæ in singulis ciuitatibus primas tenent, huius ædificij dignitate longe superentur. Ac de erigendis parietibus, exquisitoque artificio perpoliendis, tum Draciliano amico nostro, qui nonnullas aliarum prouinciarum partes administrat, tū vestræ etiam prouinciæ præfecto, scito curam à nobis esse impositam. A nostra enim benignitate illis imperatum est, vt qui artifices, qui operarij, quæue res aliæ, fuerint ad illud ædificium necessariæ, à tua prudentia discant, ac statim eorum prouisione eo mittantur. Quod autem attinet ad columnas cæterasve partes ex marmore cōficiendas, quas ipse

SOCRATIS HISTORIAE

existimaueris, vel ad decus illustriores, vel accommodatio-
res ad diuturnitatem fore. Cum eas summatim tecum confi-
deraueris, fac ad nos diligenter perscribas: vt cum ex literis,
tuis, quibus rebus opus fuerit, in tellexerimus, vndique eæ-
dem illo comportari possint. Nam locus ille, qui totius or-
bis terrarū facile primas tenet, omnibus ornamentis merito
illustrandus est. Testudinem verò sanctuarij laqueatam,
ne facere, an alio quodam fabricæ genere extruere placeat,
abs te certior fieri velim. Quod si laqueata fiat, scite quoq;
inaurari poterit. Restat igitur, vt tua sanctitas illis, quorum
iudicio, vt supra dictum est, rem permisimus, quibus opera-
riis, quibus artificibus, quibus denique sumptibus opus fu-
erit, quàm celerrimè significet: quin etiam nos non solum
de columnis, aliisq; partibus ex marmore conficiendis, ve-
rùm etiam de testudinis laquearibus (si modo illud fabricæ
genus pulchrius esse censeas) quàm primum certiores fa-
cias. Deus te frater charissime, diu seruet incolumem.

Alias quoque epistolas Imperator contra Arium, & eius o-
pinionis fautores, magis populari ac fusa scribendi ratione
composuit: quas quidem, quo eius amentiam falsus mor-
deret, & lepida dissimulationis specie acrius pungeret, in
singulis ciuitatibus passim diuulgādas curauit. Literas præ-
terea scripsit ad Nicomedenses, quibus in Eusebiū & The-
ognidem grauiter inuectus est: Eusebium autem propter
versutiam & improbitatem vehementer reprehendit, nimi-
rum quod non solum Arianismi fordibus se infecisset, ve-
rùm etiam, tum partibus Licinnij tyrāni antea fauisset, tum
suis conatibus per insidias restitisset. Eos igitur hortabatur,
vt alium episcopum pro eo deligerēt. Verum epistolas eius
de hisce perscriptas, quoniam prolixiores sunt, hoc loco po-
nere superuacaneum esse iudicauī: præsertim cum illis, qui
earum desiderio teneantur, pro arbitratu eas tum conqui-
rendi, tum perlegendi copia sit. Atque hæc quidem ha-
ctenus.

*Quod Acesium nouatianorum Episcopum Impera-
tor ad concilium vocauerat. CAP. VII.*

Imperatoris verò studium, quo ad pacem tuēdam tanto-
pere incumbibat, me mouet, vt rei alterius eius concilio
gestæ